

ПРЕТИЧУЋА НАСТАВА

И УВОДНЕ НАПОМЕНЕ И ОБЕЛЕЖЈА И ПРЕДНОСТИ ПРЕТИЧУЋЕ НАСТАВЕ И ЕТАПЕ У УСВАЈАЊУ САДРЖАЈА

Уводне напомене

Ову врсту наставе конципирала је и развила С. Н. Лисенкова. Њена основа је бихејвиористичке природе, тј. она полази од тврдње да је настава управљив процес у коме се поуздано могу постићи унапред планирани резултати. Процес учења се дели на три информациона тока, канала, а критеријум је кретање информације:

- У основном току сазнајна информација се креће од извора (наставника) ка ученику. Допунски извори су књига, други дидактички материјали, рачунарски програми и самостална ученичка перцепција.
- Други ток чине управљиве радње које обухватају планирање (дугорочно и текуће) и корекције основног тока сазнајних информација.
- Посебан ток чине информације о резултатима наставног процеса, а које се крећу од ученика ка наставнику. То је повратна спрега, контрола рада, оцењивање, допунске информације.

У овој концепцији се истиче да се ефикасност наставног процеса може повећати ако се а) оптимално структуришу наставне информације намењене ученику, б) користи индивидуални приступ и захтева од ученика да самостално ус-

вајају информације; в) организује ефикасна контрола усвајања информација (повратна спрега). Наставни процес је ефикасан, њиме је добро управљано само онда када су остварени планирани задаци, тј. када су ученици усвојили знања и вештине на планираном нивоу.

- У претичућој настави се користе потпорне шеме и концепти који се заснивају на следећим захтевима:
- сваком ученику приступати посебно (индивидуални приступ) и сараднички;
- сваки ученик мора бити успешан јер је то основни услов за развој личности;
- у ученичком одељењу треба да буде атмосфера благонаклоности и узајамног помагања;
- тежиште треба да буде на спречавању, а не на исправљању грешака;
- наставни садржаји треба да буду систематизовани и да се савлађују поступно;
- садржаје треба диференцирати тако да буду приступачни свакоме ученику појединачно;
- до потпуне самносталности ученика треба долазити постепено,
- ученик који зна треба да помаже ученику који не зна.

Обележја и предности претичуће наставе

Најважнија новина у концепту Лисенкове је *претицање*. Суштина је у томе да се тешкоће у савлађивању садржаја предупредe (претекну). Неки тежак садржај не треба оставити за један или два унапред планирана часа, него га треба почети савлађивати много раније. То је перспективна припрема која подразумева постепено приступање и успутно приближавање садржају тако да ученицима, кад дође пла-

нирани час за тај садржај, буде лакше. Другим речима, сложеније градиво се ученицима „сервира“ сукцесивно у малим дозама које временски трају од пет до седам минута. Наставник се прво ослања на најбоље ученике, затим на просечне, а после њих долазе и слабији. Постепено се иде ка уопштавању.

Етапе у усвајању садржаја

Градиво се, у овој настави, усваја у три епапе: а) претходном увођењу ученика у тему давањем садржаја у малим дозама, б) завршном прецизирању, систематизовању, уопштавању и примени нових знања; в) развоју сазнајних поступака и брзог мишљења.

Овим начином обраде наставних садржаја осигурава се ускладиштавање запамћених информација у дугорочну меморију. Задаци за претичуће увођење у садржај и наредно понављање условљени су структуром теме коју треба обрадити.

Друга новина у овој врсти наставе је *коментарисано управљање*. Ученик треба, са свога места, да одговори на наставничково питање шта тренутно ради. Тиме се читаво одељење укључује у повратну спрегу која тече континуирано. Ученикове активности могу бити *размишљање, говор и записивање*. Кад ученик гласно одговори шта ради, он тиме решава и задатак, а наставник управља активношћу читавог одељења. Коментарисаним управљањем се постиже а) да слабији и просечни ученици опонашају оне боље, б) развија се логично размишљање, способност доказивања, осамостаљују се ученици, в) ученик се ставља у позицију наставника који управља одељењем.

Трећа новина у претичућој настави су закључци (*потпорне шеме*), у ствари ослонци који постепено израстају у заједничком раду и омогућују ученицима да у свести задрже

окосницу теме. До њих се долази коришћењем таблица, цртежа, скица. Те *потпорне шеме* морају прожимати комплетан наставни процес да би ученицима помогле да лакше уче.